מכאן אמרו וכו' ברשות הרבים ספיקו טהור. בפ"ק דשמיטת חולין (דף ט:) ובפרק אין מעמידין (ע"ז דף נז:) אמר דספק טומאה ברשות הרבים הלכתא גמירי לה מסוטה דמשמע דדוקא במקום סתירה טמא אבל שלא במקום סתירה גמירי דטהור ודאי הוא ותימה למאי איצטריך הלכתא לימא העמד טהור על חזקתו ואימור לא נטמא והכי אמר בהדיא נמי ברים מסכת נדה (דף ג.) דרבי שמעון גמר לה מספק טומאה ברה"ר ואמר ורבנן הכי השתא התם גברא בחזקת טהרה קאי מספיקא לא מחתינא ליה טומאה וי"ל מי לאו הלכתא דגמרינן דברה"ר טהור הוה אמינא סתירה דנקט קרא לא דבר הכתוב אלא בהווה וה"ה לכל ספק טומאה בכל מקום שנולדה דמסברא אין לטהר זו יותר מזו וסד"א דגזירת מלך כך היא בכל ספק טומאה הלכך איצטריך הלכתא להעמיד ספק טומאה ברשות הרבים אחזקתה דלא מחתינן ליה טומאה מספק ירושלמי דפירקין קמא מ"מ יש רגלים לדבר לפלוגתא בגילה לחורבה ביום למבואות אפילות ביום שאלו את בן זומא מפני מה ספק רה"י טמא אמר לון סוטה מה היא לבעלה ודאי או ספק אמרו ליה ספק אמר להו מצינו שהיא אסורה לבעלה ומכאן אתה דן לשרץ מה כאן רשות היחיד אף להלן ומה כאן דבר שיש בו דעת לישאל אף וכו' מכאן אמרו דבר שיש בו דעת לישאל וכו' מיליהון דרבנן פליגין דמר רבי זעירא ור' יוסי בשם ר' יוחנן (א) קטנה שזינתה אין לה רצון להאסר על בעלה והא תניין כל דבר שיש בו דעת לישאל ספיקו טמא ברס הכא אע"פ שיש בו דעת לישאל ספיקו טהור ומפני מה ספק רה"ר טהור אמר להו מצינו שהליבור עושין את הפסח בטומאה בזמן שרובו של ליבור טמאים אם טומאה ודאית הותרה לגבור ק"ו לספק טומאה וסיום הברייתא בתוספתא דמסכת טהרות פרק הנגילות השחוטות (ג) רשב"ג אומר מפני מה ספק רה"י טמא וספק רה"ר טהור מפני שאפשר לישאל ליחיד ואי אפשר לישאל לרבים: **ברשות הרבים ספיקו טהור.** מקשי' מפרק שני מזרין (מזר דף נז.) תנן שני מזרין שאמר להן אחד ראיתי אחד מכם שנטמא ואיני יודע איזה מכם הוא שניהן מביאין קרבן טומאה וקדשיהן בגמרא ואמאי כל ספק טומאה מהיכא גמירי מסוטה מה סוטה בועל ונבעלת אף כל ספק טומאה ברה"י כגון דאיכא בי תרי אבל הכא שני מזרין ואמאי דקאים גביהון הא תלתא הוי ליה ספק טומאה ברה"ר אלמא כל היכא דאיכא תלת חשיב ליה כרה"ר א"כ הא דתנן בפרק האשה שהיא עושה לרביה (נדה ס:) שלש נשים שהיו ישינות במטה אחת ונמצא דם תחת אחת מהן כולן טמאות אמאי כיון דאיכא שלש הוה ליה כרה"ר מיהו מהתם לא קשיא מידי דלא דמי לשרץ דשרץ דאפשר שלא נגע וטהור אבל התם אחת מהן ודאי טמאה שיצא הדם מגופה והיאך נטהר כולם ולא דמי אלא לשני שבילין (טהרות פ"ה מ"ה) אבל מפרק קמא דנדה (דף ב.) מקשינן דתנן כיצד היה שעתה היתה יושבת במטה ועסוקה בטהרות ופירשה ולאתה היא טמאה וכולן טהורות ודייק בגמרא (דף ה:) טעמא דהיה שעתה הא מעת לעת מטה נמי מטמא מכדי דבר שאין בו דעת לישאל ספיקו טהור תרגמא כשחברותיה עושות אותה במטה דהויא לה יד חברותיה סוף סוף חברותיה והיא הויא שלש והוה ליה ספק טומאה ברה"ר ואמאי מטמינן לה ונראה דלא חשבינן טומאה ברה"ר אלא היכא דספיקא היתה יכולה להיות גוויה לכל כגון ההיא דזיר ותשעה לפרדעים ושרץ אחד ביניהם (כתובות דף טו.) אבל ההיא דנדה המגע ודאי הוא שנגעה במטה ואין שום ספק אלא אם ראתה או לאו ומקום המקור מקום סתר הוא ולא שייך למימר ביה רה"ר אפילו אם נולד ספק ראייתה ברשות הרבים אבל בהא איכא למתמה אמאי משוינן מטה כספק טומאה ברשות היחיד והא לא דמיא לסוטה דסוטה ודאי שרץ וספק מגע כגון בועל הוא השרץ וספק אם בעל אבל התם ודאי מגע וספק מעת לעת הוא שרץ דשמא לא ראתה ואנן לא יליפינן מסוטה אלא דדמי לסוטה דהא דבר שאין בו דעת לישאל ממעטינן הואיל ולא דמי לסוטה ועוד תניא בהדיא בתוספתא דטהרות פרק [הנגילות] השחוטות (פ"ו) נגע באחד בגילה ואינו יודע אם מי אם מת למחר עומד ונמצא מת רבי מאיר מטהר שספק רשות הרבים טהור אלמא דמסוטה גמירי אע"ג דהוי ודאי מגע וספק שרץ ותימה מאי שנא דמטהרינן דבר שאין בו דעת לישאל הואיל ולא דמי לסוטה וכבי אמאי גוונא ד) לא מטהרינן וי"ל דהכי הלכתא גמירי לה א"נ עיקר הדבר שאין בו דעת לישאל נפקא לן מוהבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל כדלקמן בשמעתין וכיון דגלי לן קרא דאיכא לפלוגי בין דבר שיש בו דעת לישאל לשאין בו דעת לדבר שיש בו דעת ספיקו טמא ולא פירש טומאתו היכן נלמוד סתום מן המפורש מסוטה דמפרש בו דוקא מקום סתירה ואע"ג דמסיק אי מסוטה הוה אמינא דעת נוגע ומגיע אגב שיטפיה נקט ליה אי נמי הכי פירושו ואי הוה גלי לן קרא בסוטה דבעינן דבר שיש בו דעת לישאל הוה אמינא דעת נוגע ומגיע. סיום הברייתא דנגע באחד בגילה וחכמים מטמאין שכל הטומאות כשעת מציאתן ומודים חכמים לרבי מאיר שאם ראוהו מי מבערב אע"פ שבא שחרית ומצאו מת טהור מפני שזה ספק רה"ר אלמא דבין לרבנן בין לרבי מאיר אפילו בגילה חשבינן ליה רשות הרבים וקשיא מהא דתנן במסכת טהרות פרק שמיני (מ"ג) המתבר ביום ומצא ביום טהור ביום ומצא בגילה ביום ומצא ביום של אחריו ספיקו טמא זה הכלל כל שעבר עליו הלילה או מקצתו ספיקו טמא אלמא דלילה חשיב לעולם כרשות היחיד ולעיל אייתינן נמי מירושלמי מ"מ יש רגלים לדבר לפלוגתא בגילה לחורבה ביום למבואות אפילים ביום אלמא דפלוגתא בגילה חשיב רה"י. בתוספתא דטהרות פרק ז' יש דברים ברה"ר ועשאום כרה"י קופה ה) ברה"י גבוה י' טפחים והטומאה בתוכו ספק נגע ספק לא נגע ספיקו טהור הכנים ידו לתוכה ספק נגע ספק לא נגע ספיקו טמא היתה כפושה על כתיפו וכבר תרומה כרוך בציר או בגייר ונתן בתוכו ספק נגע ספק לא נגע טהור הכנים ידו לתוכה ספק נגע ספק לא נגע ספיקו טמא חמור ברה"ר גבוה י' טפחים וטומאה נתונה על גביו ספק נגע ספק לא נגע ספיקו טהור פשט ידו על גביו ספק נגע ספק לא נגע ספיקו טמא סלע ברה"ר גבוה י' טפחים וטומאה עליו ספק נגע ספק לא נגע ספיקו טהור עלה לראשו ספק נגע ספק לא נגע ספיקו טמא היה זה רוכב על חמורו וזה רוכב על חמורו אחד טמא ואחד טהור ספק נגעו זה בזה ספק לא נגעו ר' יעקב מטמא ורבי יוסי מטהר בנו של זה רוכב על כתיפיו ובנו של זה רוכב על ו) כתף אחד טהור ואחד טמא ספק נגעו זה בזה ספק לא נגעו ר' יעקב מטמא ורבי יוסי מטהר היתה חבילה על כתיפיו והרוח מדובק בכותל למעלה מי' טפחים ספק הסיט ספק לא הסיט ר' יעקב מטמא ורבי יוסי מטהר שהיה ר' יעקב אומר כל שהוא למעלה מעשרה טפחים ברה"ר הרי הוא כרה"י ורבי יוסי אומר כל שדרך הילוכו ברה"ר טהור ועוד מפרש התם דין בקעה בימות החמה ובימות הגשמים אלו הן ימות החמה משתעקר תבואה ואלו הן ימות הגשמים משתרד רביעה שניה ובפרק מי שמת (נ"ב דף קנג:) מפרש הא דאמרינן בימות החמה רה"ר לטומאה לא שנו אלא שלא עברו עליו ימות הגשמים אבל עברו עליו ימות הגשמים רשות היחיד לכאן ולכאן:

ותנו לרבי עקיבא כהונה מנא ליה. רש"י פי' דמקל וחומר לא יליף דאם כן היינו רבי ישמעאל ותימה אי לית ליה קל וחומר דרבי ישמעאל א"כ כיון שנבעלה לפסול לה בעילה ודאית מנא ליה דפסולה לכהונה והא ביבמות בפרק אלמנה (דף סח:) יליפינן ליה מהאי קל וחומר ועוד הא ליכא למיפרך עליה מידי יש לומר הכא לית ליה קל וחומר משום דאי לא הוו כתיבי אלא תלתא קראי הוה אמינא חד לבועל וחד לנבעל וחד לכהונה דחמיר טפי כדפריך לרבי ישמעאל אבל גבי בעילת פסולין כתיבה תרומה בהדיא:

שכן

כודאי וממקום שבאת אמה סוטה רשות היחיד אף שרץ רשות היחיד ומה סוטה דבר שיש בו דעת לישאל אף שרץ דבר שיש בו דעת לישאל ומכאן אמרו דבר שיש בו דעת לישאל ברשות היחיד ספיקו טמא ברה"ר ספיקו טהור ו) ושאין בו דעת לישאל בין ברה"י בין ברה"ר ספיקו טהור ורבי ישמעאל א"ר עקיבא תרומה ומהדר ליה איהו כהונה ותו לרבי עקיבא כהונה מנא ליה וכי תימא כהונה לא צריכא קרא

שהרי

ממקום שבאת. הואיל ולא למדת דמטמינן מספק אלא מסוטה מזור ודון דמה סוטה הא דטמאה מספק ברה"י הוא מקום הראוי ליסתר אף טומאה ברשות היחיד ספיקו טמא אבל ברה"ר טהור: **ומה סוטה דבר שיש בו דעת לישאל היא.** אם נטמאת אם לאו אף ספק טומאה דבר שיש בו בנוגע זה דעת לישאל אם נגע אם לאו והוא אומר איני יודע כגון אדם או טהרות שהיה אדם עסוק בהם בשעה שנולד הספק: ופרכינן **לרבי ישמעאל א"ר עקיבא.** ואחד לתרומה וקמיהדר ליה איהו א"ל מקרא להביא בכהונה: **ותו.** מבעיא לן לרבי עקיבא אלא איירי בכהונה: **מנא ליה.** דאסורה לכהונה אם מת זה והא ליכא למימר דשריא דהשתא לתרומה אסר לה לכהונה מבעיא ומק"ו הוא לא יליף דא"כ היינו ר' ישמעאל: **וכ"ש לכהונה לא צריך קרא.** דממילא אסורה שהרי עשה בה הכתוב בסוטה ספק זונה כודאי זונה לאוסרה על בעלה הלכך לגבי כהונה נמי אסירא דכתיב זונה לא יקחו ז) וזו בחזקת זונה היא:

מי

א) [ספחים יט: מדה ד: ה:], ב) [ויקרא כא], ג) [פרק ו], ד) לא מדמינן לסוטה וי"ל כו'. רש"ל, ה) [ברה"ר. רש"ש], ו) ל"ל כתפיו,

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה מכאן וכו' בשם ר"י קטנה. נ"ב עי' ביבמות סוף דף לג:

מוסף רש"י

ומה סוטה דבר שיש בו דעת לישאל. אם נטמאת אם לאו, אף כל שיש בו דעת לישאל, כגון אדם ספק נגע בשרץ ספק לא נגע, היש בו דעת שיכולין לשואלו אם נגע והוא אינו יודע, ספיקו טמא (פסחים יט:).

מסורת הש"ס

ח א מיי' פט"ו מהל' אבות הטומאה הלכה ח ופט"ז הלכה [ח] ב: ט ב מיי' שם פט"ז הלכה ב:

י ג מיי' שם [והל' ח] ופט"ו הלכה ח:

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

שבן עשה בה ספק זונה כזונה. תימה אמאי לא אמר כיון דטמאה הכתוב מספק מהיכא תיתי דמותרת בתרומה ולכהונה ויש לומר מי לא קרא איכא למימר דלא טמאה אלא לענין בעלה דאיכא ספק חייבי מיתות בית דין על ידו אבל לענין תרומה וכהונה הוה אמינא אוקי איתתא אחזקה אבל בירושלמי דפרק קמא מתוך קושיא זו דרשי חד מהני תלתא קראי ליגם והכי איתא התם תני ר' מאיר אומר שלש טומאות אמורות בפרשה אחד לבעל ואחד לבועל ואחד לתרומה מניין אשה שהיא אסורה לביתה ומותרת לאכול בתרומה למה לא אילו בת כהן שנשאת לישראל ונתגרשה אינה מותרת לביתה ואסורה לאכול בתרומה לא מניין אשה שהיא אסורה לביתה ומותרת לאכול בתרומה אמר ר' אבין הכין איתאמרת אחת לבעל ואחת לבועל ואחת ליגם אמר ר' יוסי מתניתא אמרה כן ואם את מוצאת ולא מתייגמת: **חד לתרומה וחד לכהונה.** מין להקשות וכי ספק חמור מן ודאי דאילו ודאי זינתה מותרת בתרומה ולכהונה דהא בפ' אלמנה ביבמות (דף סח.) מרבינן מוצת כהן כי תהיה לאיש זר כיון שנבעלה לפסול לה אמר אלא בכל טמא ספק טמא הוא דלא יאכל ודאי טמא לא יאכל הא ספק טמא וספק טהור יאכל אימא סיפא [1] והבשר כל טהור יאכל בשר ודאי טהור הוא דיאכל בשר הא ספק טמא וספק טהור לא יאכל אלא לאו שמע מינה כאן שיש בו דעת לישאל כאן שאין בו דעת לישאל ואיצטריך דרב גידל אמר רב ואיצטריך למיגמר מסוטה דאי מדרב הוה אמינא בין ברשות היחיד ובין ברשות הרבים איצטריך למיגמר מסוטה ואי מסוטה הוה אמינא עד דאיכא דעת נוגע ומגיע צריכא: בו ביום דרש רבי עקיבא וכל כלי חרש כו': ומאחר דאין לו למה טמא אמר רב יהודה אמר רב מן התורה אין לו מדין קל וחומר יש לו ומה טבול יום שמותר בחולין פוסל בתרומה ככר שני שפסול בחולין אינו דין אשיעשה שלישי בתרומה איכא למיפרך מה לטבול יום שכן אב הטומאה לא מטבול

אי הכי לתרומה נמי לא תיבעי קרא. ונילף מהכהן טעמא גופיה שהרי עשה הכתוב בסוטה ספק זונה וכתרומה הא ידעינן דזונה אסורה דכתיב (ויקרא כב) כי תהיה לאיש זר כי תבעל לזר אלמא היא בתרומת הקדשים לא תאכל ואין לך פסול גדול מזה כשהיא אשת איש ונבעלה לאחר ולר' עקיבא מהאי קרא נפקא לן ביבמות (ד' סח.) כל הפסולים דפסלי והנך נמי דלא תפסי בהו קידושין דכיון דלר' עקיבא אין קידושין תופסין בשום פסול לא משמע ליה כי תהיה לשון הויה אלא כי תבעל: **אלא לרבי עקיבא ארבעה קראי כתיבי.** ימיתי ג' נטמאה וחד ונטמאה ורבי עקיבא דריש ווי"ו הרי ארבעה: **וכהונה אתיא מקל וחומר.** ולא דריש ווי"ו. ופרכינן לר' ישמעאל כיון דלא דריש ווי"ו ממאי דקרא לתרומה מדריש וכהונה אתיא בקל וחומר ואתו כולהו דילמא קרא לכהונה אתא דכיון דלא כתיב תרומה בהדיא אצא אמינא תרומה לא אתרבאי לאיסורא דחמירא מייתי ותרומה שריא: **אמר לך מספקנא.** דקרא תרומה רבי דומיא דתרין נטמאה דרבי בהן בעל ובועל דמחייב בעבל קמיתסרא להו כגון אם יגרשנה אסורה לבועל הילכך מקרא שלישי נמי למידי דמיתסר ביה מחייב (א) לבעל אתי והיינו תרומה (ב) ולמעוטי כהונה שאין פסוק זה בא לאוסרה אלא לאחר מיתה דמחייב הא לא מרבי אלא דומיא דהנך: **ואי נמי אים ליה.** ומיתוקש קרא לתרומה אפילו הכי אתא וי"ו יתירא לכהונה ואע"ג דאיכא למילפה בקל וחומר טרם וכתב לה קרא: **אלא לאו שמע מינה.** הבשר אשר יגע בדבר שאין בו דעת לישאל הוא בשר הוי נוגע הילכך שפקו טהור וכל טהור יאכל בשר דחייבי בטומאת הגוף דיש בו דעת לישאל בהוא קאמר לך שפיקו טמא: **דעת נוגע ומגיע.** במטמא ונטמא כי סוטה דיש בה דעת ויש דעת בבועל המטמאה. קמשמע לן דרב גידל דנפקא מכל טהור הא ספק לא יאכל כיון דיש בו דעת בזה שנטמא אבל במטמא לא בעינן דעת: **ומאחר דאין לו.** מקרא מן התורה למה הוא טמא בתרומה לרבי יוחנן (ג) דקאמר עתיד דור אחר לטהרו אבל הוא היה מטמאו: **ומה טבול יום.** אלא הערב אמאי: **שמותר בחולין.** כדאמרינן ביבמות בהערל (דף עד:) תלתא קראי כתיבי טבל ועלה (ג) מותר לחולין ולמעשר הערב אמאי אוכל בתרומה הבא בטומאה אחרת בת קרבן מותר בקדשים: **לכך שני שפסול בחולין.** דכתיב (ויקרא יא) כל אשר בתוכו יטמא חולין ותרומה וקדשים במשמע דין הוא שיעשה שלישי בתרומה. ודיו ליכא למימר דאם כן בטל ליה קל וחומר דהא כן לן (בב"ק דף כה.) דהיכא דמיפרך קל וחומר לא אמרינן ביו: **אבן אב הטומאה.** כגון טמא מת אם אם אב מלטרע שהן בטומאתן אבות: מטבול

אי א מיי' פי"א מהל' אבות הטומאה הל"ג:

תוס' שאנץ (המשך)

במינו טהרה במקוה אין במינו אב הטומאה דכל דבר שאין לו טהרה במקוה אינו נעשה אב הטומאה וא"כ היכי מטמא מדרס א"כ צ"ל ע"כ שכלי עץ מינו הוא לפי ששניהן גידולי קרקע וא"כ למה [לא] יחשוב [נמי] מין ככר כיון שיש במינו של גידולי קרקע וא"כ מצינו בבכר דעושה אב הטומאה. וי"ל דמ"מ כיון שלא מצינו מין ככר שהוא אוכל שיש במינו אב הטומאה לא חשיב ליה מינו. א"נ י"ל דיכול לומר דכופת שאור וכלי עץ שניהם דומין זה לזה שאינם ראויין לאכול ועוד דשניהם גידולי קרקע אבל ככר נהי דהוי גידולי קרקע מ"מ ראוי הוא לאכול משא"כ בכופת שאור א"כ לא מצינו שמינו של ככר [יהיה] אב הטומאה: טבול יום יוכיח שאין כלי שטף הראוי לטבילה מטמא מאוירו וקא פסיל תרומה. ל"ה. הצד השוה שבהן שמטמאין ופוסלין בתרומה כ"ש ככר שני שפוסל בחולין שיפסול. ה"ג רש"י ופי' הצד השוה צריך למצוא חומרא שוה לתלות בו טעם פסול תרומה ומהו הצד השוה שבהן טבול יום איקרי טמא דכתיב ובא השמש וטהר מכלל דעד השתא טמא ורת"ם [כתב] דיליפי' ליה דאיקרי טמא מחילול חלול. כדאמר פ' הנשרפין. ופ"ה וכלי חרס איקרי טמא דכתיב תנור וכירים יותץ טמאים הם וכ"ש דכבר שני ז) שפוסל בחולין שהוא טמא ואסור בחולין שיפסול בתרומה. פ"ה דה"ג אבל בכל הספרים כתיב הצד השוה שבהן שמותרין בחולין ופוסלין בתרומה ולהאי לישנא אין אדם יכול לפ' איזהו כלי חרס שמותר בחולין ופוסל בתרומה. ובדוחק גדול י"ל כלי חרס המוקף צמיד פתיל שמציל על החולין שבתוכו ואינו מציל בתרומה. והרבה געגועין ותשובות ובטול שיטת התלמוד יש בדבר. חדא דלא אשכחן דכלי חרס המוקף צמיד פתיל דאינו מציל בתרומה דבמסכת חגיגה אמרי' אין חטאת ניצלת בצמיד פתיל אבל תרומה לא תני בה. ועוד אפי' אמרי' דאינו מציל אין זה פסול בתרומה דהא לא פסיל מידי אלא דאינו מגין ומאליה היא נטמאת מאהל המת ומאי קאמר ופוסלין בתרומה. ועוד כל הצד השוה שבתלמוד שבא ללמוד חומר צריך שיהא הצד השוה חמור וזה הוי קל דקאמר הצד השוה שבהן שמותרין בחולין ואין שיטה זו בכל התלמוד לכ"ג דגרסי' הצד השוה שבהן

תורה אור השלם

1. וְהַבָּשָׂר אֲשֶׁר יִגַּע בְּכָל טָמֵא לֹא יֵאָכֵל בָּאֵשׁ יִשָּׂרֵף וְהַבָּשָׂר כָּל טָהוֹר יֹאכַל בָּשָׂר: ויקרא ז יט

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אמר לן וכו' ומחיים דבעל אתי: (ב) ד"ה דקאמר: (ג) ד"ה שמותר בחולין וכו' ועלה אוכל בחולין ובמעשר:

תוספות שאנץ

תרומה נמי לא תיבעי לך שהרי עשה בה ספק זונה כזונה. משמע מהכ' דזונה אסורה בתרומה וה"נ משמע ביבמות פ' ד' אחין גבי שני אחין שקידשו ב' נשים ובשעת כניסה לחופה החליפו נשותיהן זה לזה וקאמר בגמ' אם היו בהנות נשואות לישראל נפסלות בתרומ' דבי נשא אלמא משמע דזונה אסורה לאכול בתרומה וכן משמע בפ' החולין גבי הכל מודים הבא על חייבי כריתות שבנה פגום וקאמר בסמוך וכי תימא איכא למפרך מה לאלמנה שכן היא עצמה מתחללת ה"נ (לימא) [כלומר] גבי בא על חייבי כריתות דמתחללת דכיון דנבעלה עשאה זונה משמע דהויא דומיא דאלמנה שמתחללת ואסורה לכהונה ה"נ זונה אסורה בתרומה ה"נ משמע בפ' האשה רבה דאמר התם לויה שנשבית או שנבעלה בעילת זנות נותנין לה מעשר ואוכלת משמע הא לתרומה לא. וא"ת ומהיכא נפקא לן דזונה אסורה בתרומה דלא אשכחן (בתרומ') [בקרא] אלא איסור כהונה. וי"ל דנפקא לן מדכתיב ובת כהן כי תהיה לאיש זר ודרשי' פ' אלמנה להכן גדול כיון שנבעלה לפסול בה פסולה מן התרומה כיון שנבעלה לזר אצלה ואין לך פסול גדול מזה כשהיא אשת איש ונבעלה לאחר (ל"ה. אלא) ולר"ע דס"ל דאין קידו' תופסין בחייבי לאוין בשום פסול לא משמע ליה כי תהיה לשון הויה אלא כי תבעל. [ל"ה] (ג' קראי כתיבי): מה בעל ובועל מחיים. פ"ה דמחיים דבעל קא מתסר להו כגון שאם יגרשנה אסורה לבועל. הלכך מקרא ג' [נמי] למידי דמתסר ביה מחיים דבעל אתי והיינו תרומה למעוטי כהונ' שאין פסוק זה בא לאסרה אלא לאחר מיתה דמחיים הוה ליה

אסירא וקיימא דאי מגרשה הויא גרושה ואסורה לכהונה. ל"ה: ודאי טמא הוא דלא יאכל הא ספק טמא ספק טהור יאכל. וליכא למימר ודאי טמא הוא דאיכא לאו אם עשה דהא יש לנו לומר דכיון דמפקי' ליה מאיסורא אוקימנא אהיתירא: ה"א עד דאיכא דעת נוגע ומגיע. במיטמא ומטמא כסוטה דיש בה דעת ויש נמי דעת בבועל המטמא קמ"ל דרב גידל: ומאחר דאין לו. מקרא מן התורה למה הוא טמא בתרומה לרבי יוחנן דאבל הוא היה מטמא. ל"ה: ומה טבול יום שמותר בחולין. כדאמר בהערל ג' קראי כתיבי טבל ועלה (ג) לחולין דכתיב כל אשר בתוכו יטמא חולין ותרומה וקדשים [במשמע] דין הוא שיעשה ג' בתרומה ודיו ליכא למימר דאין ג' פוסל כ' מפרי' ק"ו והיכא דמפרי' ק"ו ל"א דיו. כל"ה. וא"ת תינח לרבנן אבל לר' טרפון דאית ליה דיו אפי' מפרי' ק"ו מאי איכא למימר. ד"ל דר' טרפון סבירא ליה כר' עקיבא דאמר ג' לחולין מן התורה וה"ה לתרומה ורבינו לקדש מדכתיב והבשר אשר יגע בכל טמא. ע"ל היכא א"ר טרפון דאמרי' דיו [אף] דמפרי' ק"ו היכא דאשמעי' הק"ו חידוש אבל האי אי ק"ו דלא [אתי] אלא לגלויי מדרש הפסוק דאשמעי' מה שידעי' מקרא לא אמרי' דיו. תיתי מטבול יום דשרץ. אדם שנגע [בשרץ] ראשון לטומאה הוא ולא אב [הטומאה] וכי טבל הותר לחולין ואסור לתרומה ואפי' לנגיעה דכתיב נמי הערב שמש בכלים במים יוכבא וטהר והאי לנגיעה הוא להשתמש בו תרומה ואשמעי' דכלי טבול יום פסיל ליה. ל"ה. מה לטבול יום דשרץ שכן נעשה במינו אב הטומאה אם היה נוגע כלי זה או אדם זה במת נעשה אב הטומאה ג) אפי' על ידי מת דכתיב כל אשר יגע בו (הזב) [הטמא] יטמא ומהכא נ"ל טמא מת דמטמא אדם וכלים וע"כ בט"מ ש"ל טהרה במקוה [כתיב] דהא כתיב לעיל מניינה והזה הטהור על הטמא וחטאו ורחץ במים דבר שיש לו טהרה נעשה אב הטומאה על ידי מגע המת יצאו אוכלין ומשקין וכלי חרס דאין להם טהרה במקוה ואין נעשה במינם אב הטומאה וא"ת בהאי ככר נמי מצינו במינו אב הטומאה בכופת שאור כדאמר בפ' הערב והרוטב כופת שאור שיחדה לישיבה טמא טומאת אוכלין אלמא יש במינו של ככר אב הטומאה דהא י"ל דשאני [התם] דכששימש [מעשה] עץ שימש אבל מ"מ לא מצינו במינו של ככר אב הטומאה. אבל ק' דאמרי' בפ' א"ר עקיבא דכלי חרס שאין לו טהרה במקוה אינו מטמא מדרס כדאיתא במסקנא התם וא"כ בכופת שאור שיחדו לישיבה למה מטמא מדרס כיון ג) שאינו

ז) ל"ל אוכל בחולין דכתיב כו'. ב) ל"ל תאמר באוכל שאינו נעשה אב הטומאה אפי' כו'. ג) ל"ל שאין לו טהרה במקוה אינו מטמא טומאת מדרס וע"כ ל"ל משום דכלי עץ מינו הוא לפי שנעשים גידולי קרקע [וכל שם במינו טהרה במקוה מטמא מדרס וכמו דאמרינן שם גבי מקן ע"ש] וא"כ למה לא יחשוב נמי מין ככר כיון דנעשים גידולי קרקע כו'. ד) ל"ל דפסיל טפי מטבול יום שהוא כו'. ה) כ"ז הוסיף בשלטי הגבורים על הגהות מרדכי שבת פ' כירים מס"ט. ו) נקטינן ממה שהיה הוגה ולכי הוא לענין אחר כדאמר ממש מדות בכלי חרס אע"פ כשנקר טהור למפרע מ"מ כו'. כל"ל וכ"ה שם. ז) לימד על הנשבר שטעון הערב שמש והכי הוא לומר מזב וכל כו' כל"ל וכ"ה שם. ח) ומהרקיתיתי ותקנה טמאה נפקקה שניה ותקנה טהורה פנים חדשות בלו לכמן כל"ל וכ"ה שם וע"ש.

מטבול יום דשרץ. אלא שנגע בשרץ ראשון לטומאה (ב) היה ולא אב הטומאה וכי טבל הותר לחולין ואסור לתרומה ואפי' לנגיעה דכתיב נמי הערב שמש בכלים במים יובא ואמר עד הערב וטהר (ויקרא יא) והא לנגיעה הוא דאתמר בו תרומה ואשמעינן דכלי טבול יום פסל ליה: **שכן יש במינו אב הטומאה.** אם היה נוגע כלי זה לו אלא זה בעת נעשה אב הטומאה לטומאת אלא וכלים תאמר באוכל שאינו נעשה אב הטומאה אפי' ע"י מת דכתיב (במדבר יט) וכל אשר יגע בו הטמא יטמא ומהכא נפקא לן טומאת מת דטמאת אלא וכלים ועל כרחיך בטומאת מת שיש לו טהרה במקוה כתיב דהא כתיב לעיל מייה והזה הטהור על הטמא ורחץ במים דבר שיש לו טהרה (ג) נעשה אב הטומאה במגע טומאת מת על ידי מגע המת יצאו אוכלים ומשקין וכלי חרש שאין לו טהרה: **כלי חרש יוציא.** שאין במינו אב הטומאה ומטמא את התרומה כשהוא ראשון וכ"ש שפוסלה אף אתה אל תתמה על ככר שני שאע"פ שאין במינו אב הטומאה יפסול דטעמא לאו באב הטומאה תלי: **מה לכלי חרס זו' טבול יום יוציא.** שאין כלי שטף הראוי לטבילה מטמא מאוירו ופסיל תרומה: **לא ראי.** טבול יום כראי כלי חרס לומר שטעם פסול התרומה תלוי משום שמטמא מאוירו דהא טבול יוס אינו מטמא מאוירו ופסיל ולא ראי כלי חרס להיות אב הטומאה במינו כראי טבול יוס לליכא למימר טעמא דטבול יוס דפסיל בתרומה משום דמין אב הטומאה הוא דהא ליתא להא חומרא בכלי חרס ופסיל: **הלד השוה שבהן.** צריך אתה למצוא חומר שוה בשניהם לתלות בו טעם פסול תרומה ומהו לד השוה שבהן שמטמאין טבול יום איקרי טמא דכתיב (ויקרא כב) ובא השמש וטהר מכלל דעד השתא טמא וכלי חרס כתיב (שם יא) תנור וכירים יותץ טמאים הם ופוסלין בתרומה וכ"ש ככר שני דפסיל עפי מטבול יום שהוא טמא ואסור בחולין שיפסול בתרומה: וכבר הספרים כתיב **הלד השוה שבהן שמוסר בחולין ופוסל בתרומה.** ולהך ליטנא אין לאדם יכול לפרש איזהו כלי חרס שמוסר בחולין (ד) ופסולין בתרומה ובדוחק גדול יש לפרש כלי חרס המוקף למיד פתיל שמגיל על חולין שבתוכו ואין מגיל על התרומה שבתוכו. והרבה גמגומין ותשובות וביטול שיטת הגמרא יש בדבר חדא דלא אשכחן לאינו מגיל בתרומה דבתגיגה (דף כה.) אמר אין חטאת נילגת בגמיד פתיל אבל תרומה לא תנן בה ועוד אין זה פוסל בתרומה דהא לא פסיל מידי אלא אינו מגין ומאיליה היא נטמאת מאהל המת ועוד כל הלד השוה שבגמרא שבא ללמוד חומר לריך שיהא חמור וזה קל דקאמר הלד השוה שבהן שמותרין בחולין ואין זו שיטה בכל הגמרא. וללשון שפירשתי אל תשיבני מה שאומר כלי חרס יוכיח שהיה לו להביא הוכחה בדבר הדומה לטבול יום שאע"פ שטהור לחולין פסול לתרומה שאין זו תשובה דאין לריך הוכחה אלא לאמור תשובתו שאולה טעם החומרא דפסול תרומה מפני שהוא אב הטומאה וקא מהדר ליה כלי חרס יוכיח שאין בו חומר זה ופוסל וכן שיטת רוב הדיינין כי ההוא דכל הבשר (חולין דף קטו:) מנין לבשר בחלב שאסור בהנאה קל וחומר ומה עולה שלא נעבדה בה עבירה אסורה בהנאה בשר בחלב שנעבדה בו עבירה בגישולו אינו דין שאסור בהנאה מה לעולה שכן לא היתה לה שעת הכושר ממן בפסח יוכיח מה לחמץ שבו כרת כלאי הכרם יוכיח והא כלאי הכרם נעבדה בו עבירה בזריעת' וחמץ בפסח נמי עבר בבל יראה ולא דמו לעולה בקולא דידה וקא הוא הוכחה: **לד חמור.** טבול יום יש במינו אב הטומאה כלי חרס מטמא מאוירו: **ורבי יוחנן לד חמור לא פריך.** לא תשיב ליה פירכא דכפי' לעיל דבכלים נמי בעי הערב השמש ואינה אלא לנגיעה ואינו עושה רביעי בקדש ליאכל תרומה ולא יאכל חולין ואסור בחולין ופוסל בתרומה. ולהך ליטנא אין לאדם יכול לפרש איזהו כלי חרס שמותר בחולין (ד) ופסולין בתרומה ובדוחק גדול יש לפרש כלי חרס המוקף למיד פתיל שמגיל על חולין שבתוכו ואין מגיל על התרומה שבתוכו. והרבה גמגומין ותשובות וביטול שיטת הגמרא יש בדבר חדא דלא אשכחן לאינו מגיל בתרומה דבתגיגה (דף כה.) אמר אין חטאת נילגת בגמיד פתיל אבל תרומה לא תנן בה ועוד אין זה פוסל בתרומה דהא לא פסיל מידי אלא אינו מגין ומאיליה היא נטמאת מאהל המת ועוד כל הלד השוה שבגמרא שבא ללמוד חומר לריך שיהא חמור וזה קל דקאמר הלד השוה שבהן שמותרין בחולין ואין זו שיטה בכל הגמרא. וללשון שפירשתי אל תשיבני מה שאומר כלי חרס יוכיח שהיה לו להביא הוכחה בדבר הדומה לטבול יום שאע"פ שטהור לחולין פסול לתרומה שאין זו תשובה דאין לריך הוכחה אלא לאמור תשובתו שאולה טעם החומרא דפסול תרומה מפני שהוא אב הטומאה וקא מהדר ליה כלי חרס יוכיח שאין בו חומר זה ופוסל וכן שיטת רוב הדיינין כי ההוא דכל הבשר (חולין דף קטו:) מנין לבשר בחלב שאסור בהנאה קל וחומר ומה עולה שלא נעבדה בה עבירה אסורה בהנאה בשר בחלב שנעבדה בו עבירה בגישולו אינו דין שאסור בהנאה מה לעולה שכן לא היתה לה שעת הכושר ממן בפסח יוכיח מה לחמץ שבו כרת כלאי הכרם יוכיח והא כלאי הכרם נעבדה בו עבירה בזריעת' וחמץ בפסח נמי עבר בבל יראה ולא דמו לעולה בקולא דידה וקא הוא הוכחה: **לד חמור.** טבול יום יש במינו אב הטומאה כלי חרס מטמא מאוירו: **ורבי יוחנן לד חמור לא פריך.** לא תשיב ליה פירכא

מטבול יום דשרץ מה לטבול יום דשרץ שכן במינו אב הטומאה כלי חרש יוכיח מה לכלי חרש שכן מטמא מאוירו טבול יום יוכיח וחוזר הדין לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה הצד השוה שבהן שמותרין בחולין ופוסלין בתרומה כל שכן כבר שני שפוסל בחולין דפוסל בתרומה ודור אחר פריך מה להצד השוה שבהן (ה) שכן (ו) יש בהן צד חמור ורבן יוחנן בן זכאי צד חמור לא פריך תניא אמר רבי יוסי [3]מנין לרביעי בקודש שפסול ודין הוא מה מחוסר כיפורים שמותר בתרומה פסול בקודש שלישי שפסול בתרומה אינו דין הוא שיעשה רביעי בקודש ולמדנו שלישי לקודש [4]מן התורה ורביעי [2]במקל וחומר שלישי לקודש מן התורה מנלן דכתיב [1]והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל מי לא עסקינן דנגע בשני ואמר רחמנא לא יאכל רביעי מקל וחומר כדאמרן אמר ר' יוחנן טעם בריבי אינו יודע מה הוא שהרי תשובתו בצדו אוכל הבא מחמת טבול יום יוכיח שפסול בתרומה ואינו עושה רביעי בקודש [3]דתניא אבא שאול אומר טבול יום תחילה לקודש לטמא שנים ולפסול אחד ר' מאיר אומר מטמא אחד ופוסל אחד וחכמים אומרים [3]כשם שפוסל אוכלי תרומה ומשקי תרומה כך פוסל אוכלי קודש ומשקי קודש מתקיף לה רב פפא ממאי דר' יוסי כרבנן סבירא ליה דילמא כאבא שאול ס"ל דאמר לטמא שנים ולפסול אחד אי סלקא דעתך כאבא שאול ס"ל לייתיה לרביעי בקודש מאוכל שבא מחמת טבול יום ומה אוכל הבא מחמת טבול יום דטבול יום גופיה מותר בחולין אמרת עושה רביעי בקודש אוכל שלישי

הואיל ואין חומר שבשניהם שוה: **מנין לרביעי בקודש שהוא פסול.** ולא ממרינן טהור הוא כבתרומה: **מחוסר כפורים.** בטומאת הגריכות קרבן כגון זב וזבה ויולדת ומצורע שמותר בתרומה ופסול בקדשים. פ' הערל. ג' שפסול בתרומה

מסורת הש"ס

ב) [פסחים עז. כתובות לב. מכות ד: ע' תוס' כתובות לב. ד"ה שכן וכו' שהמריכו בסוגיא דהכא], ג) פסחים יח: תגיגה כד. [תוספתא תגיגה פ"ג], ג) מעילה ח. ש"ס [נדה עא.]; ד) [ויקרא יא], ה) [ד"ה מטבול יום],

תורה אור השלם

1. וְהַבָּשָׂר אֲשֶׁר יִגַּע בְּכָל טָמֵא לֹא יֵאָכֵל בָּאֵשׁ יִשָּׂרֵף וְהַבָּשָׂר כָּל טָהוֹר יֹאכַל בָּשָׂר: ויקרא ז יט

הגהות הב"ח

(א) גמ' שכן יש בהם לד. נ"ב עיין בתוספות פרק אלו נעבדות דף לג ד"ה שכן יש: (ב) רש"י ד"ה מטבול וכו' לטומאה הוא ולא אב: (ג) ד"ה שכן וכו' טהרה במקוה נעשה אב וכו' שאין לה טהרה במקוה הס"ד: (ד) ד"ה וכלי הספרים וכו' ופסול בתרומה וכדוחק וכו' מה לחמץ בפסח שיש בו כרת: (ה) ד"ה אוכל הבא וכו' בתרומה אינו דין הוא: (ו) ד"ה ממאי וכו' בקדש דהיכא דהוה: (ז) ד"ה דלא סלקא וכו' דמק"ו דמתוסר:

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת.

תוס' שאנץ (המשך)

בתרומה דיו הוא שיהא פסול בקדש דא"כ בטל ק"ו דלג' בקדש לא איצטריך דלא מיבעיא דכי היכי דאיתניה בתרומה בק"ו דטבול יום אתי נמי קדש בההיא ק"ו אלא אפי' מן התורה למדנוהו והיינו דקאמר למדנו ג' לקדש מן התורה הילכך אי אמרי' דיו מפרי' הק"ו. ל"ה. ומקשי התוספות תיפוק ליה דרביעי לקדש מק"ו דטבול יום ומה טבול יום שמותר בחולין פוסל בקדש שני שפוסל בחולין אינו דין שיעשה רביעי בקדש וכי תימא דדייק' מן הק"ו (הג') [דשנין לג' אם אינו ענין לג' דהא ידענן ליה מקרא דוהבשר אשר יגע בכל טמא מי לא עסקי' (דרביעי) [דנגע] בשני תנהו ענין לרביעי בקדש. ונראה דאין זה קושיא דלעולם הוה מוקמי' הק"ו אג'. וכי תימא הא ידע' ליה מקרא דוהבשר ["ל] דמילתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא. ומהאי טעמא ניתא דליכא להקשות [ל"ל] קרא דוהבשר ונליף ג' בקדש מק"ו דטבול יום ומה טבול יום שמותר בחולין פסול בקדש שני שפסול בחולין דין הוא שיעשה ג' בקדש וד' בקדש מק"ו דמחוסר כפורים כדאמר ולאו מילתא היא כדפר' דמלתא דאתי בק"ו טרח וכתב לה קרא. וג' דלפ"ה ניתא הכל: מי לא עסקי' דנגע בשני. פ"ה דנפקא לן מדכתיב בכל טמא ושני איקרי טמא דכתיב כל אשר בתוכו יטמא דהיכא דהוה אשר בתוכו יטמא: טעם בריבי. טעמו של ר' יוסי שהיה חכם וגדול הדור איני יודע מהו שלמד רביעי בקדש מק"ו זה שהרי אוכל הבא מחמת טבול יום והיא דקדש או דתרומה יוכיחו שפסול בתרומה מן התורה

ג) [פסחים עז. כתובות לב. מכות ד: ע' תוס' כתובות לב. ד"ה שכן וכו' שהמריכו בסוגיא דהכא], ד) פסחים יח: תגיגה כד. [תוספתא תגיגה פ"ג], ה) מעילה ח. ש"ס [נדה עא.]; ו) [ויקרא יא], ז) [ד"ה מטבול יום],

תוספות שאנץ

לא בעי הערב השמש. וי"ל דהתם כיון דאטבליה ולא היה שם אלא טומאה דטבול יום צריך הערב שמש וכשקרעה בטלה מתורת כלי וטהורה לגמרי כי כל קריעה ושבירה כך הוא דינה שהוא טמא לגמרי ושברו השבירה מוציאתו מטומאת כלי ונטהר מטומאתו אבל בעי' הערב השמש כדפרי' וכשהכלי טבולת יום ושוברו נטהר מטומאת טבול יום ולא בעי הערב השמש והא דאמרי' בפ' דם חטאת כלי חרס שבישל בו חטאת ויצאו חוץ לקלעים ונטמאו ונקבו ונשברו במקום קדוש. אלמא דכלי לאחר שבירתו מותר להכניסו למקום קדוש בלא הערב השמש וכן בגד שיצא חוץ לקלעים ונטמא קורעו ומכניסו במקום קדוש. צ"ל דכל הנכנסות דקאמר לאחר הערב השמש. והשיב לו ר"ת לרבי' משולם על שהביא ראיה מת"כ כדי לקיים הגרסא שמוחק רש"י מי לא יראך ופנים לא ישיאך הרב העומד במליאתך אנהגך אביאך להודיענך ולהראך פן יודע בחשך פלאך כי עמדת אחרי סוף הוראה לחדש דבר מעתה לעשות מדות בכלים הנשברים כשבר נבל יוצרים וראייתך חסורי מחסרא שהגהת הג"ה בת"כ כדי להביא ראיה לשיבותך. ואפי' לשיבותך אם תשלח לי קלף אשיב לך תשובות אלף כי העולם סומכים על הגהתך וטועים הם ובריייתא זו של ת"כ משובשת היא בכל הספרים שלכם וזו היא הצעה של ברייתא. ואותו תשבורו יכול ישברנו ודאי (ת"ל ואותו) והרי הוא אומר וכלי חרס אשר יגע בו הזב ישבר וה"פ יכול ישברנו ודאי כלומר האי דכתב בזב ישבר יכול ישברנו ממש כדין כלי חרס שמצוה לשוברו והרי הוא אומר בזב ישבר ת"ל אותו אותו אתה שובר ואי אתה שובר כלי חרס של זב אמרת ק"ו ומה כלי חרס של זב דחמור אינו טענן שבירה הנוגע בשרץ הקל אינו דין שלא יטענן שבירה ת"ל אותו א"כ למה נאמר ואותו תשבורו מלמד שאין לו טהרה במקוה אלא שוברו. ד"א אותו תשבורו אותו אתה שובר לטהרתו [וכו']. ואל תתמה על זה דדרשי' דאינו טענן שבירה מק"ו אע"ג דאיכא מיעוט חדוש ודורש ק"ו ומוקי למיעוט בדרשא אחריתי וגם בכמה מקומות בתלמוד מצינו כמו כן וצא ולמד מברייתא שבצדה בתו"כ תנור וכירים יותץ יכול יתצם בודאי ת"ל וטמאים יהיו לכם דמקיימין אותן בטומאה: מה להצד השוה שבהן שכן יש בהן צד חמור. טבול יום יש במינו אב הטומאה. כלי חרס שמטמא מאוירו. וק' ומה פירכא היא זו הלא אין לך דין שבתלמוד שלא נוכל להקשות בו שיש בו צד חמור. וכי האי גונא אמרי' באלו נערות אלמא קסבר עולא כל היכא דאיכא ממון ומלקות ממונא משלם מילקא לא לקיא וקאמר דגמרי' מחובל בחברו ומעדים זוממים דעושה שם הצד השוה ופריך מה להצד השוה שכן יש בהן צד חמור וכן במכות [ד:] פרי' [הכי] ומאי פירכא היא זו. ואר' ר"י דלא פרי' ליה אלא במקום שהצד [חמור] הן משונין ו). כמו הכא שהטבול יום הוי במינו אב הטומאה וכן כלי חרס אין לך שום דבר שמטמא מאוירו אלא כלי חרס. וכן בכתובות בעדים זוממים דאינם צריכין [התראה] מה שאין כן בשאר [דברים] וכן בחובל בחבירו דחייב בד' דברים מה שאין כן בשאר מזיקין וכן במכות וכי האי גונא בשילהי פ' ד' מיתות דפרי' מה להצד השוה שבהן שכן משונין: מנין לרביעי בקדש שהוא פסול. ולא אמרי' טהור [הוא] כבתרומה. ומה מחוסר כפורים בטומאות הצריכות קרבן כגון זב וזבה ויולדת ומצורע שמותר בתרומה ופסול בקדשים. פ' הערל. ג' שפסול בתרומה כדילפי' לעיל מק"ו דטבול יום דהא שעשה רביעי בקדש וליכא למימר דיו לבא מן הדין להיות כנדון ולימא הכי ג' דפסול

ו) וכ"כ התוס' בכתובות לב. ד"ה שכן נפש ר"י

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

שלישי הבא מחמת שני כו'. דשמעינן מיניה תרתי ש"מ אוכל הבא מחמת טבול יום דסבירא ליה כאבא שאול וש"מ שלישי הבא מחמת שני נהי דחמישי בקדש לא אמר דמייתי מינה כדקעביד בטבול יום דהתם מעלה דרבנן היא ובקודש מקודש מיירי ורבי יוסי מדאורייתא קאמר אבל רביעי מיהא מייתי מינה:

וכ"ש כו' הא לייתינה. ר' יוסי מק"ו ממחוסר כיפורים דאיכא למיפרך נמי מה למחוסר כיפורים שכן אב הטומאה ולא פריך דלא חשיב ליה ר' יוסי פירכא דהשתא דטבל לה אזלה לה ההיא טומאה: **כל הטעון ביאת מים מדברי סופרים.** כל שהוא טהור מן התורה וחכמים הזקיקוהו לבא במים וליטהר כגון הבא ראשו ורובו במים שאובין והאוכל חלי פרס אוכלין טמאין והידים שהגרילום שהגרילום כולם בתורת מים הטעונים: **מטמאין את הקדש.** להיות שלישי ועשה רביעי ופוסלין את התרומה: **וחכמים אוסרין במעשר.** באכילה אבל נגיעה שרי וחולין אף לאכול והכי אמר בחגיגה (דף יח:). והוא הדין נמי דלרבנן אין שני עושה שלישי בחולין והאי דלא חשיב ליה לפי שלא נתפרשו שמותן ור"מ ומתלוקתו קאמר: **דאם איתא.** דשלישי בחולין מן התורה לייתיה רביעי בתרומה מק"ו מטבול יום כדאייתי לשלישי לעיל משני בחולין: **וחמישי בקדש.** מרביעי בתרומה מק"ו ממחוסר כיפורים כדאייתי לרביעי לעיל משלישי בתרומה: **האוכל אוכל ראשון.** חלי פרס מאוכל ראשון נעשה גופו ראשון לטומאה מדרבנן והאוכל אוכל שני נעשה גופו שני. ובשחיטת חולין מפרש טעמא שעושה את האוכל חמור כמאכל בהשוחט (חולין ד' לד.): **רבי יהושע אומר האוכל אוכל ראשון או אוכל אוכל שני שני.** מאכל ראשון לא עביד ליה ראשון אלא שני שאין האוכל חמור כמאכל אבל מאכל שני עושה אותו שני. והתם מפרש טעמא מאינו שהשני עושה שני על ידי משקין: **שלישי שני בקדש.** האוכל אוכל שלישי נעשה גופו שני לקדש שאם יגע בקדש יטמאנו לפסול עוד אחד. והתם מפרש טעמא. וכל הנך טומאות מדרבנן ינהגו: **בחולין שנעשו על טהרת תרומה.** בחיזו חולין אמרו שהאוכל שלישי שלהן נעשה שני לקדש בחולין שנעשו על טהרת תרומה שבעליהם כהן ורגיל בתרומה וקיבל עליו לאכול חולין שלו בטהרת תרומה כדי שיהא רגיל לתרומותיו בטהרה (ג) הזקוקה להן הילכך משכחת בהו שלישי דבחולין אחרים לא משכחת שלישי: ה"ג **על טהרת תרומה אין חולין גרידי לא.** ומאן דגרים על טהרת הקדש לא הכי מפרש לה על טהרת הקדש לא דהוו להו חולין גרידי שהמתפיס חולין לטהרת הקדש טבולה דעתו ואין בדבריו כלום: **שנשפך שוין.** הגך דמפרש להו לראשון של חולין ולראשון של תרומה ולראשון של קודש: **מטמא שנים ופוסל אחד בקדש.** דהיינו רביעי: **מטמא אחד ופוסל אחד בתרומה.** דהוה ליה שלישי: **ופוסל אחד בחולין.** דהוה ליה שני. ותנא דפליג עליה סבר ראשון של חולין לא חזיל בקדש עד רביעי שאין קדש בא לידי רביעי אלא אם כן היה ראשון של קודש. ומיהו שמעינן מינה דאין שלישי בחולין: **ר"א אומר אלה ניטלה מן הטהורה על הטמאה.** ריש"א דמתני' במסכת חלה (פ"ב מ"ז) הכי שיעור אלה אחד מכ"ד נטמאה עיסתה שוגגת או אנוסה הוי אחד מכ"ד שלא יהא חוטא נשכר ר"א אומר אם רב ר' מאיר ור' יוסי כו'. כל הטעון ביאת מים כו'. וחכמים אוסרים במעשר באכילה אבל בנגיעה שרי וחולין אף לאכילה והכי קאמר בחגיגה וה"ה דלרבנן אין שני עושה שלישי בחולין והא דלא חשיב להו (לעיל) עם האחרים לפי שלא נתפרשו [שמותן] ור' מאיר ומחלוקתו קאמר ל"ה. ותימה דמשמע דרבנן דפליגי עליה דר' עקיבא דאמרי אין שני עושה ג' בחולין מיירי (אפי') [בטומאה] בדרבנן ור' עקיבא אמר למילתיה אפי' בדרבנן. וק' דאמרי' בפ' השוחט גבי השוחט חיה ועוף ולוקמ' כר' עקיבא דאמר ידים תחלות ניהנו גבי מכניס ידיו לבית המנוגע ומשני דלמ' ה"מ בדאורייתא אבל בטומאה דרבנן לא פי' דבטומאה דרבנן לא הי' אומר ר' עקיבא דשני עושה ג' בחולין. ואומר ה"ר אלחנן דהחיא דהכא לא

שלישי הבא מחמת שני דשני גופיה אסור בחולין אינו דין שעושה רביעי בקודש וכי תימא משום דאיכא למיפרך מה לטבול יום שכן אב הטומאה הא אייתינה ממחוסר כיפורים ולא פרכיה אמר רב אסי אמר רב ואמרי לה אמר רבה בן איסי אמר רב ר"מ ור' יוסי ור' יהושע ור' אלעזר ור' אליעזר כולהו סבירא להו [א]דאין שני עושה שלישי בחולין ר"מ [ב]דתנן [ג]כל הטעון ביאת מים מדברי סופרים מטמא את הקודש ופוסל את התרומה ומותר בחולין ובמעשר דברי ר"מ וחכמים [ג]אוסרין במעשר ר' יוסי הא דאמרן דאם איתיה לייתיה לרביעי בתרומה וחמישי בקודש רבי יהושע דתנן [ד]ר"א אומר האוכל אוכל ראשון ראשון שני שני שלישי שלישי רבי יהושע אומר [ה]האוכל אוכל ראשון ואוכל שני שני [ה]שלישי שני בקודש ואין שני בתרומה [ו]בחולין שנעשו על טהרת תרומה על טהרת התרומה אין על טהרת הקודש [ז]לא אלמא קסבר אין שני עושה שלישי בחולין ר"א [ח] דתניא ר' אלעזר אומר שלשתן שוין הראשון שבקודש ושבחולין ושבתרומה מטמא שנים ופוסל אחד בקודש מטמא אחד ופוסל אחד בתרומה ופוסל אחד בחולין ר' אליעזר דתנן [ט]ר"א אומר חלה ניטלת מן הטהורה על הטמאה [י]כיצד שתי עיסות אחת טהורה ואחת טמאה נוטל כדי חלה מעיסה שלא הורמה חלתה ונותן פחות מכביצה באמצע כדי ליטול מן המוקף וחכמים

שלישי הבא מחמת שני דשני גופיה אסור בחולין. דשמעינן מיניה תרתי ש"מ אוכל הבא מחמת טבול יום דסבירא ליה כאבא שאול וש"מ שלישי הבא מחמת שני וכו' תימה כיון דליף ק"ו לשלישי ממחוסר כיפורים לא ממילא שמעינן מיניה דאית ליה כאבא שאול דבהאי קל וחומר גופיה דמחוסר כיפורים נפקא לן אוכל הבא מחמת טבול יום דעביד רביעי מ"כ מאי הוי ליה למיתניה לרביעי בקודש מאוכל הבא מחמת טבול יום וכי לא מייתי ליה אפיר טפי ממחוסר כיפורים גופיה מדהוי מייתי ליה מאוכל הבא מחמת טבול יום דאוכל הבא מחמת טבול יום גופיה לא שמעינן ליה אלא מק"ו דמחוסר כיפורים ונראה לאפי' הכי הוי ניחא ליה טפי לעשות שלישי מק"ו לאשון כגון שלישי הבא מחמת שני דאיכא טפי למיעבד רביעי ממאי דמייתי ליה ממחוסר כיפורים שאיך למייתי שלישי גופיה (למייתי) מק"ו דטבול יום דפסול בתרומה אע"ג דבין כך ובין כך הוי ק"ו בן ק"ו מיהו לאלומי כח שלישי עדיף ליה טפי: **הא אייתינה ממחוסר כיפורים ולא פרכינן.** רש"י פי' משום דכיון דטבל אזלה ליה הכיא טומאה ולא ידענא אמאי פי' הכי הא ע"כ אית לן למימר דר' יוסי סבירא ליה כרבן יוחנן בן זכאי דמייתי שלישי בתרומה במה אכל דאי לא תימא הכי שלישי מנא ליה ובאותו מה אכל גופיה מייתי רבי יוסי רביעי ממחוסר כיפורים ומכלי חרס ומשום הכי לא פריך. ספר היראה. מסיק בפ"ק דשבת (דף יד.) זימנין דאכיל אוכלין טמאין וכו' הקשה ריב"ל הלוי ז"ל אלמא דאוכלין טמאין פוסלין את הגויה בבגילה דאפי' כגילה מטמאין למשקין דתרומה דשדי לפומיה והתנן בפרק כילד משתתפין (עירובין דף פב:) חליה לבית המנוגע וחלי חליה לפסול את הגויה דהיינו שני בילים ותירץ מורי אין דרך בני אדם לשתות אלא לאחר אכילת שני בילים וקודם לכן מילתא דלא שכיחא היא ואין נראה לר"י תירוץ זה אדא שאפילו בלשון לא דקדק שבכאן הוא אמר לפסול את הגויה ולשם הוא אומר אלו פוסלין בתרומה משמע אפילו במגע ובכאן לא גזרו אלא טומאת פיה אלו טומאת חוץ ועוד היאך אנו אומרים ביומא פרק אחרון (דף פ:) אמר רב פפא הנח לטומאת גויה דלאו דאוריתא ומותיב מי אמר רב פפא הכי והכתיב לא תטמאו בהם ואמר רב פפא מאכלן לטומאת גויה דאוריתא ומתרץ מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא ואם היה מגזרת י"ח דבר וכי בזה היה טועה בעל הגמרא דתרי גזירות הוו חדא גזירת טומאת פיה אלו טומאת חוץ דהיינו פסול גויה דהרוקה סבר דמותר להגיע טומאה למשקין דהא זה כשאכל תרומה ואח"כ שותה משקין טמאים נוגעין זה בזה בתוך מעיו ולא חיישינן לכי נמי לא נחוש אפי' בחוץ לכי גזרו ודוקא בשני בילים אבל בכגילה לא שהרי האוכל כגילה מתעכל בתוך מעיו ונשאר בין שיניו ולכשיהיה בבני מעיו יפחת הרבה מכגילה ואין אדם טועה שאפילו אוכל אוכלין טמאין בכגילה ושותה משקין דתרומה לא יאמר מ"כ טהורין הן בכגילה אפי' בחוץ דהא בפיס לא היה כגילה שהרי נתעכל האוכל ולא היה כשיעור לטמא ודוקא באוכלין מלרין יותר מכשיעור משום דמתעכל אבל משקין פסלי גויה בכדי רביעית דאין דרך משקה להתעכל בתוך מעיו וא"ת היה להן להוסיף יותר מעט מ"מ כיון דנחית לשיעוריה העמיד אותה על שני בילים שהוא שיעור יודע וגזירה אחרת אותה של שבת שגזרו בכגילה אף על מגע ואותה של שחיטת חולין (דף לד.) דאמר עולא האוכל אוכל שלישי של חולין שנעשו על טהרת תרומה נפסל גופו מלאכול בתרומה אינו יודע לפרש אם היה מאותה גזירה ראשונה מ"מ למה גזרו אי משום טומאת חוץ הלא אפילו אם היה נוגע בשלישי שבתרומה לא היה נפסל אאין שלישי עושה רביעי בתרומה כדמוכח התם[ט] דתניא חולין שנעשו על טהרת הקדש הרי הוא כחולין רבי אלעזר ברבי צדוק אומר הרי הן כטומאה לתרומה לטמא שנים ולפסול אחד מ"כ אינו רביעי וא"ת מגזרה שנים ומשום משקין דאוכל אוכלין טמאין ושתה משקין דתרומה אם כן למה נפסל גופו יהי' טמא אפי' במגע וא"ת גזרה שלשית היא מ"מ הטעם לא נודע אלא מ"כ נאמר רבו בגזרות וגזרו גזירה לגזרה ולפי פירוש הקונטרס שפירש בשחיטת חולין אינו נראה ואינו מיושב יפה שמפרש האוכל אוכל ראשון זהו אלו הרי פרש שהרי אנו אומרים מאי טעמא דלמא אכיל אוכלין טמאין ושתי משקין דתרומה וזהו אפילו בכגילה. ע"כ לשון ספר היראה:

מך

בתרומה כדמוכח התם[ט] דתניא חולין שנעשו על טהרת הקדש הרי הוא כחולין רבי אלעזר ברבי צדוק אומר הרי הן כטומאה לתרומה לטמא שנים ולפסול אחד מ"כ אינו רביעי וא"ת מגזרה שנים ומשום משקין דאכיל אוכלין טמאין ושתה משקין דתרומה אם כן למה נפסל גופו יהי' טמא אפי' במגע וא"ת גזרה שלשית היא מ"מ הטעם לא נודע אלא מ"כ נאמר רבו בגזרות וגזרו גזירה לגזרה ולפי פירוש הקונטרס שפירש בשחיטת חולין אינו נראה ואינו מיושב יפה שמפרש האוכל אוכל ראשון זהו אלו הרי פרש שהרי אנו אומרים מאי טעמא דלמא אכיל אוכלין טמאין ושתי משקין דתרומה וזהו אפילו בכגילה. ע"כ לשון ספר היראה:

בתרומה לטמא שנים ולפסול אחד מ"כ אינו רביעי וא"ת מגזרה שנים ומשום משקין דאכיל אוכלין טמאין ושתה משקין דתרומה אם כן למה נפסל גופו יהי' טמא אפי' במגע וא"ת גזרה שלשית היא מ"מ הטעם לא נודע אלא מ"כ נאמר רבו בגזרות וגזרו גזירה לגזרה ולפי פירוש הקונטרס שפירש בשחיטת חולין אינו נראה ואינו מיושב יפה שמפרש האוכל אוכל ראשון זהו אלו הרי פרש שהרי אנו אומרים מאי טעמא דלמא אכיל אוכלין טמאין ושתי משקין דתרומה וזהו אפילו בכגילה.

שני עושה ג' בחולין מ"מ כיון שקרא לה שם הויא לה העיסה תרומה ושני עושה ג' בתרומה לכך הוצרך לפ' שמסלק חחלה ועם הסלוק קורא לה שם. והק' הר' אלחנן והלא אין זה מוקף ובעי' מוקף ממש ויש רוצים לומר דקרינן כי האי גונא מוקף.

מסורת הש"ס

ה) מגיגה יח: מולין לג: פרק פי"ח מ"ה, ב) טהרות פ"ב מ"ב שבת יד. מולין לג:, ג) חלה פ"ב מ"ח, ד) [במדבר יח], ה) [מגיגה דף כ. ומולין דף לה:],

הגהות הב"ח

(א) גמ' דתניא ר' אלעזר. נ"ב עיין פ"ב דטהרות משנה ז': (ב) רש"י ד"ה בחולין וכו' בטהרה (הזקוקה). מז"מ וכ"ב ס"א שהזקיקה:

מוסף רש"י

כל הטעון ביאת מים מדברי סופרים. כל שהוא מן התורה טהור וסופרים גזרו עליו טומאה, כגון הידים והכלים שנטמאו בשקצן והבא ראשו ורובו במים שאובין וכל האמורים ביציאות השבת אבל שמונה עשר דבר, כולם טומאת שני לטומאה גזרו עליהם, ומטמא את הקודש עד שעושה שלישי וטמא הוא שעושה רביעי (חולין לג: וכעי"ז חגיגה יח:). **ופוסל את התרומה.** להיפסל היא עצמה, אבל אינה מפסלת אחר לעשות רביעי (חגיגה שם) דשלישי בתרומה פסול ולא עביד רביעי (חולין שם). **האוכל אוכל ראשון ראשון.** נעשה גופו ראשון להיות מגעו שני (שם) ומטמא את התרומה להיות שניה והיא מחזור ומפסול שלישי (שבת יד:). **שני שני.** והאוכל אוכל שני נעשה גופו שני להיות מגעו שלישי (חולין לג:) שני פוסל ואינו מטמא (שבת יד:). **שלישי שלישי.** אינו פוסל תרומה במגעו אבל הקדשים פוסל (שם) ולקמיה מפרש טעמא דר"א דמשוי אוכל כמאכל עצמו, ודוקא שאכל חלי פרס שהו שיעור אוכלין טמאין לפסול את הגויה, והן שני בילים כדאמר בעירובין (פב:) אבל בגגיעה לא מטמא אוכל אדם, שאין אדם אוכלים מטמאין אלא מאכל הטומאה (חולין לג:). המשך בעמוד הבא.

תוספות שאנץ

טמא לקדש לפסול עוד אחד: כך פוסל. ואין הנגוע בטבול יום פוסל הקדש אלא הוא עצמו פסול. ממאי דר' יוסי כרבנן סבירא ליה דתהוי תשובתו בצדו דילמא כאבא שאול סבירא ליה וה"ה דהוה מצי לרב פפא למימר [דילמא] כר' מאיר סבירא ליה ואין כאן עוד תשובה דהא עביד רבינו אלא רבותא נקט כלומר מאן לימ' לן דלא מחמיר כאבא שאול דילמא כותיה סבירא ליה דאוכל הבא מחמת טבול יום אם של קדש הוא מטמא אחד ופוסל אחד דהוהא דנגע ביה הוה פסיל ליה דאורייתא ואפי' הכי קמא תרומה פסול לקדש מק"ו ממחוסר כפורים כדדריש ר' יוסי לעיל דריש ליה נמי הכא הכי ל"ה. אמר רב ר' מאיר ור' יוסי כו'. כל הטעון ביאת מים כו'. וחכמים אוסרים במעשר באכילה אבל בנגיעה שרי וחולין אף לאכילה והכי קאמר בחגיגה וה"ה דלרבנן אין שני עושה שלישי בחולין והא דלא חשיב להו (לעיל) עם האחרים לפי שלא נתפרשו [שמותן] ור' מאיר ומחלוקתו קאמר ל"ה. ותימה דמשמע דרבנן דפליגי עליה דר' עקיבא דאמרי אין שני עושה ג' בחולין מיירי (אפי') [בטומאה] בדרבנן ור' עקיבא אמר למילתיה אפי' בדרבנן. וק' דאמרי' בפ' השוחט גבי

עין משפט נר מצוה

יד א מיי' פ"ח מהל' אבות הטומאה הלכה ב:

טו ב מיי' שם (פט"ו הל' ג) ופ"ט הל' ו ופ"י הל' ב וע"ש בכ"מ ופ"ח הל' ב ג ד:

טז ג מיי' פט"ז מהל' טומאת אוכלין הל' ח [וס"ג מהל' מע"ש הל' ח]:

יז ד מיי' פ"ח מהל' שאר אבות הטומאות הלכה י:

יח ה ו ז מיי' שם פי"ח הלכה יב:

יט ח מיי' פ"ה מהל' כלים יב. יד ופ"ז שם הל' יב. יג וע"ש בכ"מ טוש"ע י"ד סימן שכג:

תוס' שאנץ (המשך)

תיקשי דאיכא למימר דהכא לא מיתי [אלא דאיכא] תנאין שסוברים דאין שני עושה ג' בחולין ובאין בזה להוציא מדר' עקיבא והא דמייתי הכא ר' מאיר איכא למימר דמייתי דאיה ראיה מדשקל ר' מאיר במלתיה ומותר בחולין ובמעשר א"כ קיל שני דאורייי' להתירו בחולין ובמעשר יש מי שאומר בשם רב האיי גאון ז"ל דכל היכא דאיכא פלוגי ופלוגי ופלוגי טולהו סבירא להו דאין הלכה כמותן תנאים דכולהו שיטה אחת אמור ורבנן דידהו פליגי עלייהו. והשתא ק' מהכא דק"ל דאין שני עושה ג' בחולין וכן פוסק הר' אלחנן מירושל' וגם לא אשכחן רבנן דפליגי על אלו תנאים דהא רבנן דר' מאיר מודי דאין ב' [עושה ג'] כשפ"ה וגם על ר' יהושע ליכא מאן דפליג עליה: ר' יהושע אומר האוכל אוכל ראשון ואוכל שני שני בפ' השוחט מפ' טעמא שני שני למה לפי שמצינו ששני עושה שני על ידי משקין וכל הנך טומאתא דרבנן נינהו. ה"ג על טהרת תרומה אבל חולין גרידי לא ומאן דגרי' על טהרת הקדש לא ה"פ על טהרת הקדש לא דהוה ליה חולין גרידי שהמתפיס חולין על טהרת הקדש בטלה דעתו אצל כל אדם ואין בדבריו כלום ל"ה. ר' אליעזר אומר נטלת מן הטהורה על הטמאה פ"ה רישא דמתני' במס' חלה הכי איתא [שיעור] חלה אחד מכ"ד נטמאת עיסתה שוגגת או אנוסה אחד מכ"ח נטמאת במזיד אחד מכ"ד שלא יהא חוטא נשכר. ר' אליעזר אומר נטמאת מזידה תלוש אחרת בטהרה ותטול מן הטהורה על הטמאה וכיצד יעשה שיהא מן המוקף ובטהרה נוטלת כדי חלת הטמאה מעיסה הטהורה עד שלא הורמה חלתה דאי הורמה חלתה דטהורה תו לא מצי לאפרושי מן הפטור על החיוב דלא חייל עליה תו שם חלה: כדי לתרום מן המוקף. מקרא נפקא לן בספרי והרמותם ממנו מן המוקף לו הלכך צריך להקיף את העיסה קודם שתקרא לה שם והכי מקיפה לה נותנת בעריבה לצד אחד ונותנת מן העיסה הטהורה פחות מכביצה בין הטמאה לטהורה והאמצעית נוגעת בשתיהן ומצרפתן וקורא שם על החלה ומסלקה עם קריאת שם ופחות מכביצה אינו מטמא אחרים אע"פ שהוא עצמו מקבל טומאה כדתניא בת"כ מכל האוכל מלמד שהוא מטמא בכל שהוא יכול יטמא אחרים בכל שהוא ת"ל אשר יאכל ודרשי' אוכל הנאכל בבת אחת ושיעורו חכמים זהו כביצת תרנגולת. ומה שם"ה קורא לה שם לחלה ומסלקה עם קריאת שם למה הוצרך לפר' כן נר' משום דקשי' ליה אפי' אין